

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

ГОДИШЕН ОТЧЕТ

за научноизследователската, учебната и финансовата дейност на Института за изследване на изкуствата при БАН за 2016 г.

1. ПРОБЛЕМАТИКА НА ЗВЕНТО

1.1. Преглед на изпълнението на целите (стратегически и оперативни) на ИИИЗк, оценка и анализ на постигнатите резултати и на перспективите на звеното в съответствие с неговата мисия и приоритети, съобразени с утвърдените научни тематика

Научноизследователската, учебната и финансовата дейност за 2016 г. на Института за изследване на изкуствата, БАН, беше изцяло съобразена с мисията му: „да изследва проблемите на изкуствата, архитектурата и културата в регионален, европейски и световен контекст; да проучва и осмисля културното наследство и националната идентичност.”¹ Мисията на Института за изследване на изкуствата съответства на утвърдените научни тематика в БАН за периода 2014 – 2020 г., на правителствените приоритети и на стратегическите проучвания на Европейския съюз².

Институтът за изследване на изкуствата осъществява своята дейност чрез структурно разпределение на научните области на четири сектора:

Изобразителни изкуства,

Музика,

Екранни изкуства и

Театър.

Тази структура дава възможност за профилирани и интердисциплинарни изследвания и разработване на съвместни проекти с близки по изследователски обхват национални и чужди научни институции, като същевременно позволява изграждането и поддържането на дългосрочни научни интереси в отделните области, последователно и задълбочено изследване на определени научни теми

Останалите структурни звена на Института за изследване на изкуствата са:

Национален научен център за опазване на културно наследство (ННЦОКН),

Център за информационна, издателска и проектна дейност (ЦИИПД),

Библиотека,

група Информационни технологии,

отдел Административно обслужване и

отдел Финансово-икономически.

През 2016 г. работата в ИИИЗк беше съсредоточена върху планови проекти, обединени в следните пет модула:

Българското културно наследство в европейски и световен контекст,

Версии на модерността,

¹ Правилник за дейността на Института за изследване на изкуствата, 2016, с. 3, одобрен от ОСУ на ИИИЗк на заседание от 24.06.2016 г., протокол № 3.

² Устав на Българска академия на науките, чл. 2, ал. 1, <http://bas.bg/images/Documents/Ustav->; Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020 г., с. 26 и др., Вж. още европейски стратегически проучвания: European Commission. Enterprise and Industry topics. Industrial innovation policy. Demand-side policies, <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/lead-market-initiative/>.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

*Изкуството през периода на социализма,
Глобализация, изкуство, идентичност и
Дигитализиране и архивирание на културното наследство.*

Общият брой на включените в научния план на Института през 2016 г. планови проекти е 77.

Следните колеги са завършили и отчетели пред Научния съвет плановите си проекти през годината:

Проф. д-р Бисерка Пенкова, *Стенописите на Боянската църква*

Доц. д-р арх. Веселина Пеневска, *Социална адекватност на архитектурните обекти: методика за анализ и оценка*

Проф. д-р Горица Найденова, *Музикалнофолклорните диалекти на Елена Стоин в звук*

Проф. д-р Ирина Генова, *Историзиране на модернизма и авангарда – чуждестранни автори на български език*

Гл. ас. д-р Марина Колева, *Скулптурни паметници с изображения на митове от Долна Мизия и Тракия*

Гл. ас. д-р Мария Митева, *Изкуство и поръчка в България*

Проф. д. изк. Милена Божикова, *Морфология на новата музикална комплексност*

Проф. д-р Милена Георгиева, *Художникът Харалампи Тачев в архиви, документи, музеи и частни колекции*

Гл. ас. д-р Милена Михайлова, *Театралната критика в България 1944-1968*

Доц. д-р Росица Драганова, *Приспивната песен и съвременната музикалнопедагогическа практика в българското общообразователно училище. (За някои образци на жанра в творчеството на български композитори)*

Доц. д-р Явор Генов, *Форма и стил в прелюдиите и фантазиите за лютня в СН-Ви Ms. F.IX.70.*

Проф. д-р Горица Найденова и проф. д-р Милена Георгиева продължават работа по временно прекъснатите си проекти:

Художествена самодейност и музикален фолклор. Културно инженерство и практика (50-те и 60-те години на ХХ век) и

Посланията на карикатурата – политиката, изкуството, религията, селото по страниците на в. Българан 1904 – 1909.

Останалите колеги работят по одобрените от Научния съвет нови планови проекти.

На четирима новоназначени главни асистенти са приети първите планови проекти:

Деян Статулов, *Пропагандата в българското игрално кино (1948-1989). Институции и механизми*

Илияна Овчарова, *Индустриална и постиндустриална архитектура. Сгради и терени на мебелната промишленост на територията на Столична община*

Полина Антонова, *Към творческата биография на Димитър Ненов. За непубликуваната чуждоезична и семейната кореспонденция в личния архив на композитора (1921 – 1952)*

Румяна Маргаритова, *Традиционната музика на българските турци и културните политики в България през 50-те и 60-те години на ХХ в.*

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

Учените от Института работиха и по финансираните от Фонд *Научни изследвания* четири колективни научни проекта:

Пътища на балканските зографи и поствизантийското художествено наследство в България, ръководител проф. д-р Бисерка Пенкова

Корпус на църковната стенопис от първата половина на XIX век в България, ръководител доц. д-р Емануел Мутафов

Музикално-ръкописното наследство на Рилския манастир. Двуетични музикални ръкописи в библиотеката на Рилския манастир – проучване и научен опис, финансиран от ФНИ, ръководител чл.-кор. проф. Светлана Куюмджиева, и

Българският XX век в изкуствата и културата, ръководител проф. д. изк. Клер Леви;

Учени от ИИИЗк са ангажирани и по един общоакадемичен проект, *Траките – генезис и развитие на етноса, културни идентичности, цивилизации, взаимодействия и наследство от древността*, ръководител чл.-кор. проф. Светлана Куюмджиева.

През годината се работеше и по четирите международни междуакадемични проекта, един от тях е по еквивалентната безвалутна размяна (ЕБР):

Художествени взаимодействия между българските и румънските земи през XIV – XX век, с ръководител проф. д-р Ингеборг Братоева-Даракчиева;

и три с Македонската академия на науките и изкуствата (МАНУ):

Изкуството на XVIII и XIX в. Дебърска и Самоковска художествени школи, с ръководител чл.-кор. проф. Иванка Гергова;

Културна интеграция и устойчивост, с ръководител проф. д. изк. Милена Божикова и

От паганизъм към християнство – ритуал и изкуство (балканските провинции през III – VI в.), с ръководител доц. д-р Ива Досева.

Работата по международния проект по ЕБР *Модели, изображения и дискурси на властта през средновековието на Балканите*, с ръководител гл. ас. д-р Маргарита Куюмджиева приключи през месец януари 2016, но се очаква да бъде подновена през следващата година.

През тази година Фонд *Научни изследвания* преведе средствата за втората година само за проекта, ръководен от чл.-кор. проф. Светлана Куюмджиева, *Музикално-ръкописното наследство на Рилския манастир. Двуетични музикални ръкописи в библиотеката на Рилския манастир – проучване и научен опис*.

Останалите три проекта не получиха втория транш от спечеленото финансиране, което в последните години е обичайна практика на Фонда и поставя под съмнение успешния завършек на работата.

1.2. Изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020 (<http://www.mon.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143>). Извършвани дейности и постигнати резултати по конкретните приоритети

Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020 обособява пет приоритетни области за развитие на научните изследвания до 2020 г., една от които е *Културно-историческо наследство*. Форматът на тази приоритетна област позволява цялостната дейност на Института за изследване на изкуствата да бъдат свързани с нея.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

Стратегията за развитие на научната дейност е разработена с разбирането, че научните изследвания, технологичното развитие и иновациите са двигател на съвременната икономиката в модерните общества. Тя е съобразена с целите на Иновационната стратегия на Република България и мерките за нейната реализация, насочени към повишаване на конкурентоспособността на българската индустрия чрез укрепване на научния капацитет; на съвместни финансови инструменти в подкрепа на науката и иновациите и изграждане на центрове по компетентност в приоритетни за икономиката области. Действията в стратегията са насочени към развитието на фундаментални изследвания на програмно конкурсен принцип и са в съзвучие със стремежа на учените от ИИИЗк да разработват проекти и да търсят възможности за тяхното финансиране.

През 2016 година бяха завършени и отчетени пред Научния съвет десет планови проекта от научния план на ИИИЗк. За предстоящия програмен период са приети нови дванадесет планови теми, четири от които ще са първи за авторите им.

В научния план на ИИИЗк са включени четири колективни проекта, финансирани от ФНИ:

Пътища на балканските зографи и поствизантийското художествено наследство в България, ръководител проф. д-р Бисерка Пенкова

Корпус на църковната стенопис от първата половина на XIX век в България, ръководител доц. д-р Емануел Мутафов

Музикално-ръкописното наследство на Рилския манастир. Двезични музикални ръкописи в библиотеката на Рилския манастир – проучване и научен опис, финансиран от ФНИ, ръководител чл.-кор. проф. Светлана Куюмджиева, и

Българският XX век в изкуствата и културата, ръководител проф. д. изк. Клер Леви.

ИИИЗк участва със своите представители проф. д-р арх. Малвина Русева и гл. ас. д-р Руслан Стойчев в общоакадемичен проект със заглавие *Траките – генезис и развитие на етноса, културни идентичности, цивилизации, взаимодействия и наследство от древността*. Ръководител на този проект е чл.-кор. проф. Светлана Куюмджиева.

През 2016 година девет представители на ИИИЗк, от които шестима учени и трима докторанти спечелиха 13 лични стипендии, грантове и други спонсорства от 11 финансиращи организации и частни лица, стимулиращи научния обмен.

В края на годината проф. д. изк. Милена Божикова спечели проект *Съвременна музикална композиция, теория и философия* към Фонд *Научни изследвания*, конкурс *Фундаментални научни изследвания 2016*, с финансова подкрепа в размер на 119 997, 56 лева. Проектът е класиран на второ място, като в конкурса са участвали 45 кандидати от различни области на хуманитаристиката.

От научния състав на Института през 2016 година двадесет учени имат лично участие в общо 50 външни проекта, финансирани от 42 организации.

Обемът и разнообразието на работата по проекти от служители на Института е значителен и е резултат както от личните качества и амбиции на учените в него, така и благодарение на хармоничната вътрешна организация на самия институт, структура и

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

традиции, които подкрепят интердисциплинарните изследвания.

1.3. Полза / ефект за обществото от извършваните дейности

Значителна част от дейността на учените и специалистите от ИИИЗк е насочена към съхраняването, проучването и осмислянето на културното и историческото ни наследство. Това е постоянна тема в работата на Института и напълно хармонира с последните европейски тенденции в областта на теорията на изкуствата. Съпадението на интересите в тази област отвори вратата за разработване на международни и междуинституционални проекти с ИИИЗк с активното участие на чуждестранни институции и учени, които през последните години демонстрират постоянно нарастващ интерес към съвместни проекти.

Експерти от ИИИЗк ежегодно са канени в национални и международни комисии, които подпомагат съхраняването и популяризирането на културно-историческото наследство. Търсени са като експертни консултанти за създаване на изложби, концерти, филми и др. Учените от ИИИЗк участват активно като оперативни критици в художествения живот на страната, съдействайки за съхраняването и популяризирането на културно-историческото наследство.

Една от основните дейности на ИИИЗк е обучението на докторанти. Това не само допринася за повишаването на квалификацията на млади и не толкова млади специалисти, но издига нивото на професионализма в областта на изследване на изкуствата, създава база за бъдещото развитие на научните изследвания, за обновяване на научния корпус и влива свежа кръв в научните среди.

Освен работата с младите специалисти ИИИЗк, провежда и насърчава изпълнението на проекти, които са насочени към децата на България. През последните две години са разработвани проекти, целящи да запознаят младата аудитория с творчеството както на знаменити български художници, така и на позабравени майстори на изобразителното изкуство, с каквито страната ни наистина е богата. За целта бяха организирани работни ателиета за деца от 4 до 12 годишна възраст, които се радваха на засилен интерес от страна на децата.

1.4. Взаимоотношения с други институции

През 2016 г. продължи работата по колективния проект на ИИИЗк с Румънската академия на науките по еквивалентната безвалутна размяна

Художествени взаимодействия между българските и румънските земи през XIV – XX век, с ръководител проф. д-р Ингеборг Братоева-Даракчиева.

Продължи и работата по трите научни проекта между БАН и МАНУ:

Изкуството на XVIII и XIX в. Дебърска и Самоковска художествени школи, с ръководител чл.-кор. проф. Иванка Гергова;

Културна интеграция и устойчивост, с ръководител проф. д. изк. Милена Божикова и

От паганизъм към християнство – ритуал и изкуство (балканските провинции през III – VI в.), с ръководител доц. д-р Ива Досева.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

И четирите изброени проекта бяха включени в научния план на ИИИЗк.

Институтът за изследване на изкуствата има споразумение за сътрудничество с Университета на Ню Йорк в Тирана (UNYT) за технологично, научно и административно сътрудничество и ново тригодишно двустранно споразумение с Университета в Белград, департамент *История и изкуство* за академичен обмен и образователно сътрудничество. С тези две институции ИИИЗк участва през м. ноември 2016 г. в изготвяне на проект за миграциите на творци на Балканите от XV в. насам по програмата на ЕС Creative Europe. По този проект Институтът трябваше да участва чрез заснемането на документален филм за миграциите на зографи от Балканите към Средна Европа. Подаването на проекта обаче бе отложено от водещия партньор, поради невъзможност да изготви в срок бюджета на проектното предложение.

През 2016 г. действаша още седем тригодишни рамкови договора.

Освен, че поддържа сключени вече споразумения за сътрудничество с международни и национални институции, Институтът за изследване на изкуствата постоянно се стреми да установява и нови връзки.

Учени от Института сключиха или продължиха да работят по вече подписани международни договори за индивидуално участие като експерти, ръководители, координатори или членове на научни колективи. Сътрудници от Института преподаваха в различни университети в страната и чужбина. Редица от учените от ИИИЗк са членове на национални и международни експертни органи и на национални и международни редакционни колегии.

Двадесет и шестима учени членуват в 30 научни и творчески съюза, 15 от които са чуждестранни.

Институтът си сътрудничи с висши и средни учебни заведения, с институции, свързани с историята на изкуствата, с творчески съюзи, фондации и др. Такива контакти и сътрудничества са от ключово значение за осъществяването на проекти, за обучението на специалисти, за осигуряване на по-широка трибуна за представяне на резултатите от научната работа. Няколко научни колектива от Института кандидатстват с проекти в консорциума *Наследство.bg* като Център за върхови постижения по ОП *Наука*. Този консорциум обединява водещите институции в хуманитаристиката у нас: СУ *Св. Климент Охридски*, НАТФИЗ, НХА, ТУ, УАСГ и др. и поканата за участие в него е атестат за стабилното място на ИИИЗк в областта на културата и историята на изкуствата. В почти едногодишната подготовка на обемната документация за кандидатстване взеха участие голяма част от учените и служителите, жертвайки сериозна част от времето си за научни изследвания.

През пролетта и лятото на 2016 г. бяха проведени още интензивни преговори за участието на ИИИЗк в проектните предложения за изграждането на два центъра за компетентност, но те не доведоха до конкретни действия и активно участие на институцията.

1.5. ОБЩОНАЦИОНАЛНИ И ОПЕРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ, ОБСЛУЖВАЩИ ДЪРЖАВАТА

1.5.1. Практически дейности, свързани с работата на национални правителствени и държавни институции, индустрията, енергетиката, околната

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

среда, селското стопанство, национални културни институции и др. (относими към получаваната субсидия)

През 2016 г. двадесет учени са участвали в 87 национални и международни експертни органи към външни за БАН институции (правителствени, неправителствени, министерства, фондации, организации, издателства, журита, асоциации за изкуства и др. подобни). Седем учени от звеното са предали 13 платени експертизи в помощ на институции, а други петима експерти от ИИИЗк са предали 20 безплатни експертизи в помощ на институции. Четиридесет и седем наши експерти са предали 132 рецензии и становища по процедури за присъждане на научни степени и заемане на академични длъжности в Института и висши училища. Деветнадесет експерти са предали още 90 други рецензии, 31 от които анонимни. Шест учени да написали 12 рецензии за дипломни работи или магистърски тези. Общият брой на писмените експертизи е 267.

Учени от ИИИЗк са търсени за консултантска и експертна дейност от министерства, съдилища, галерии и др. за оценка и предоставяне на експертни становища.

1.5.2. Проекти, свързани с общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата и обществото, финансирани от национални институции (без Фонд *Научни изследвания*), програми, националната индустрия и пр.

Учени от Института са били участници или лектори в 44 външни за ИИИЗк проекти, 9 от които чуждестранни.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2016 г.

Излезлите от печат през 2016 г. научни публикации на учените от Института са 129.

В реферирани в световната система за реферирание, индексирание и оценяване (ZentralBlatt, MathSciNet, ВИНТИ, SCOPUS, Web of Science, ERIN PLUS или друга база) издания, автори от Института са публикувани 10 материала: 1 студия и 9 статии и други четири са приети за печат през 2016 г.

Ирина Генова има две публикации съвместно с чужд учен.

В нереперирани издания са публикувани 116 материала: 5 студии и 111 статии.

През 2016 година учени от ИИИЗк са издали шест самостоятелни книги.

Автор	Заглавие	Издателство	ISBN
Венкова, С.	<i>Апостол Николаев-Струмски: живот, вдъхновен от музиката</i>	Институт за изследване на изкуствата	978-954-8594-60-8
Генов, Я	<i>Латински песнопения за светци, почитани в Източната и Западната църква (св. св. Кирил и Методий, св. Николай от Мира, св. Георги и св. св.</i>	Изд. Марс	978-954-2925-34-7

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

	<i>Козма и Дамян)</i>		
Гергова, И.	<i>Църквата „Рождество Богородично” в Берковица</i>	Институт за изследване на изкуствата	978-954-8594-62-2
Йорданов, Н.	<i>Театърът в България 1989 – 2015</i>	ИИИЗк / Фондация <i>Ното Ludens</i>	978-954-8594-61-5 978-619-90678-0-2
Нейкова, Р.	<i>Съвременно детско кино</i>	ИК Проф. Петко Венедиков	978-954-9870-90-9
Русева, Р.	<i>Златна книга. Икони от България IX - XIX век</i>	Изд. Методиеви книги	978-619-9074-10-7

От издадените книги три са монографии, издадени от ИИИЗк:

Венкова, С. *Апостол Николаев-Струмски: живот, вдъхновен от музиката*, ИИИЗк, С., 2016. ISBN 978-954-8594-60-8

Монографията на доц. д-р Стефка Венкова е първото изследване за живота и творческия път на един от видните дейци на българската църковна музика. Неговата музика звучи в храмовете и днес. Получила е висока оценка както от съвременниците си, така и от поколенията след това. Авторската църковна музика на Апостол Николаев-Струмски е една от най-изпълняваните и записваните.

Книгата е посветена на живота, музикалната дейност и творчеството на композитора. Описани са и са изведени основни стилови особености на неговото композиционно творчество, очертано е неговото място и принос в българската музикална култура.

Гергова, И. *Църквата „Рождество Богородично” в Берковица*, ИИИЗк, С., 2016, ISBN 978-954-8594-62-2

Книгата е монографично изследване на историята, архитектурата, художествените богатства и библиотеката на главната берковска църква *Рождество Богородично*, както и на некропола около нея. Представен е изчерпателен анализ на факти от историята на берковския храм, както и пространно изследване на миналото на Берковската епархия, разкрити са неизвестни досега факти за църквата. В приложение са поместени документи, свързани с историята на храма, като известна част от тях днес са в неизвестност.

Йорданов, Н. *Театърът в България 1989 – 2015*, ИИИЗк / Фондация *Ното Ludens* С., 2016. ISBN 978-954-8594-61-5 / 978-619-90678-0-2

Предлаганата книга анализира постановъчните и изпълнителските практики в българския театър след 1989 г. и е продължение на предходно изследване на автора, занимаващо се с анализа на социокултурния контекст, развитието на българската драматургия, репертоарните политики и динамиката в театралните организации през периода.

Основната цел на това изследване е да се разкрие преди всичко логиката на театралния процес през последните 25 години като се установят континуитетите и дисконтинуитетите в сценичния език. Наред с това текстът се стреми да разпознае чрез отделни „флашове“ най-ярките имена и спектакли, имали решаващо значение за

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

развитието на театъра през периода. Строго погледнато, липсват индивидуални творчески портрети, макар че са открити отделни режисьорски и актьорски фигури. Индивидуалните профили са представени само чрез обобщаващи, типологични техни характеристики. Самото изследване е предхождано от проучване на професионалния път на всяка от посочените творчески фигури, от датиране и локализиране на полученото от тях театрално образование, поставени спектакли и изиграни роли. В този смисъл посочените сезони, години и локации претендират да имат характера на справочник.

Двете исторически части на работата се предхождат от теоретични подглави за постановката като самостоен обект на анализ и за терминологичните и понятийни проблеми, свързани с изкуството на актьора. В края на монографията са приложени текстове – за театрални спектакли, които са били важни за развитието на някои от най-ярките режисьори и актьори през тези години.

Монографиите на трима колеги са отпечатани от други издателства:

Генов, Я. *Латински песнопения за светци, почитани в Източната и Западната църква (св. св. Кирил и Методий, св. Николай от Мира, св. Георги и св. св. Козма и Дамян)*, Изд. Марс, С., 2016. ISBN 978-954-2925-34-7

Книгата на доц. д-р Явор Генов представя изследване на латинския музикалнолитургичен репертоар за службите на светци, чийто култ произхожда от земите на Православния изток, но получава разпространение и на запад през Средните векове, до днес. Проучват се грегорианските песнопения за св. Николай Мирликийски, св. Георги, св. св. Козма и Дамян, и с особен акцент грегорианският и амброзианският репертоар за св. св. Кирил и Методий. Грегорианският хорал е обект на обширни и многобройни изследователски разработки на Запад от късния XIX век насам, но поради редица културноисторически обстоятелства той остава встрани от основните научни интереси у нас. Изследването въвежда и разкрива пред българската аудитория слабо позната територия на европейската средновековна култура и се вписва в особено актуалната в последно време тема за културното и духовното взаимопроникване и взаимодействие между Източната и Западната половина на Европейския континент. Текстът засяга общоисторически, литургически и палеографски въпроси. Освен собствено изследователски параметри, той има и образователна насоченост, като въвежда и осветлява основни въпроси, свързани със западното литургично пеене и ситуирането му в българското музикално и общокултурологично пространство, и предлага конкретен понятиен апарат на български език.

Нейкова, Р. *Съвременно детско кино*, ИК Проф. Петко Венедиков, С., 2016. ISBN 978-95409870-90-9.

Книгата е издадена със спечелен конкурс от Програма *Помощ за книгата* на Министерството на културата.

Настоящата книга има за цел да разгледа спецификата и аспектите на развитие на съвременното детско кино. Натрупването на множество филмови произведения в тази област от десетилетия създава специфична неомитология. И именно поради големия обем от материал, анализът се опира основно върху екранните примери от новия век. Текстът съдържа два основни дяла: естетически (анализиращ наратива, визията и стилистиката) и технологически (наблягащ на техническата страна при изграждането

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

на същите тези компоненти). За разкриване и по-доброто осмисляне на аспектите в развитието на феномена детско кино, е направена и съпоставка с предходни филми, които вече са създали традиция и специфична иконография в историята на киното.

Фокусната насоченост на изследването е основно към детската публика с възрастово ограничение на децата между 6 и 12 години

В България все още няма цялостно изследване на иконографията на детското кино от последните двадесет години, която обхваща както стереотипните, така и новаторските наративни и визуални решения в съвременното високотехнологично кино.

Русева, Р. *Златна книга. Икони от България IX - XIX век*. Издателство *Методиеви книги*, С., 2016, ISBN 978-619-9074-10-7

Повече от хиляда години по нашите земи се създават уникални образци на християнското изкуство. Някои от тях са изработени в константинополските ателиета, а други в местните иконописни школи. Това безценно наследство от многовековни икони, удостоверяващо безспорния български принос в европейското и световно изкуство, все още не е достатъчно добре познато у нас, а и по света. *Златна книга на българските икони* е един проект на издателство *Методиеви книги*, целящ да популяризира по подобаващ и технически иновативен начин прекрасните образци на българската християнска живопис. Изданието представя 106 икони от колекциите на Музея за християнско изкуство Крипта на храм-паметника *Св. Александър Невски*, Националния археологически институт с музей при БАН, Националния исторически музей, Градската галерия в Пловдив, Дарение-колекция и Ателие-колекция Светлин Русев.

Ралица Русева е публикувала глава в книгата *Образът на св. Климент Охридски в църковното изкуство на територията на съвременна Албания (XIV-XIX в.)*. *Песни за Климент*, Университетско издателство *Св. Климент Охридски*, 2016, ISBN:978-954-07-4199, 45, 487-53.

Трима колеги са предали монографиите си за печат през тази година:

гл. ас. д-р Михаил Луканов, *Мильо Басан – живот и творчество: към историята на българската популярна музика*, в изд. ИИИЗк и

доц. д-р арх. Веселина Пеневска, *Социално качество на архитектурата* в изд. *Дедракс*, а

чл-кор. проф. Светлана Куюмджиева има приета за печат монография в САЩ:

The Hymnographic Book of Tropologion: Sources, Liturgy and Chant Repertory. *Dumbarton Oaks Studies*, *Dumbarton Oaks*, приета за печат: 2016, 320.

Всички, приети за печат през 2016 г. научни публикации са 58.

Проф. д-р Милена Георгиева е съставител, научен редактор, автор на встъпителен текст и бележки на книгата *Павел Геннадиев. Кратки характеристики и спомени за художниците-сътрудници в списанието ми „Художник“*. *Спомени и факти за създаването и разпространението на литературно-художественото списание*

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

„Художник“ (1905–1909), 214 с. С., 2016, *Образование и наука* ЕАД, ISBN 978-954-401-029-4.

Проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова е издала два учебника за началния училищен курс:

Музика 1. клас. Изд. Булвест 2000, С., 2016 и

Музика 5. клас. Изд. Булвест 2000, С., 2016, а

доц. д-р Йоана Спасова-Дикова е публикувала две електронни учебни помагала за студенти:

Модели и практики на световни форуми на изкуствата и културата. Електронно издание в е-платформа ILIAS, 2016, 21

Театрознание и мениджмънт на сценичните изкуства. Електронно издание в е-платформа ILIAS, 2016, 34

Отпечатаните през 2016 г. научнопопулярни публикации: статии, програми, дипляни и брошури са 99, а приетите за печат са 3.

Гл. ас. д-р Диана Данова-Дамянова е издала научнопопулярната книга *Д-р Георги Лазаров – родолюбец и радетел за българската култура. Дарителски проекти*. Изд. *Камея Груп* ЕООД, С., 2016, 64 с., ISBN 978-619-7084-29.

През годината е съставен и един електронен справочник, който не е включен в списъка с публикации, тъй като авторът не се отчита в Соникс:

Атанасов, А. *Гръцки и църковнославянски певчески текстове. Репертоар*, 2016, <http://artstudies.bg/?p=2969>.

В електронната книга са систематизирани печатни сборници, съдържащи певчески репертоар по Йерусалимския типик (утвърден в източноправославните църкви след XIV в.), публикувани през XIX и XX в. Тези сборници са и днес в употреба при ежедневното и празнично Богослужение.

Репертоарът е представен така:

Гласова сигнатура на всяко отделно песнопение;

Инципити на гръцки и църковнославянски език, като дължината на текста е определена от сегментиращ знак в съответния език;

Литургически адрес на съответното песнопение;

Библиографски данни (вж. Съкращения).

Целият корпус е разпределен според литургически адреси – Вечерня, Утрена, св. Литургия, Месеослов, Триод, Пентикостар, Требник и отразен в показалци и индекси: календар според печатните издания.

Така общият брой на излезлите през 2016 година публикации е **228**, а приетите за печат са 61.

Освен това, през годината Институтът е издал:

Четири книжки от списание *Проблеми на изкуството*

Една книжка на списание *Българско музикознание*

По договор шест броя на списание *Архитектура*

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

Два сборника с материали от научната конференция *Изкуствоведски четения 2015*. С., ИИИЗк. ISSN 1313-2342:

Изкуствата в Новото време: смесване на езиците от модул Ново изкуство и *Герои, култове, светци* от модул Старо изкуство

Сборник *140 години от рождението на архитект Пенчо Койчев*. С., ИИИЗк, 2016 ISBN 978-954-8594-59-2

Тринадесет колеги са били редактори и съставители на 14 сборника, броеве от списания, справочници и книги, излезли от печат през 2016 г.

Двама учени са били главни редактори или председатели на редакционен съвет на международни научни издания: проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова, председател на редакционния съвет на международната научна поредица *Нови идеи в музикознанието*, и проф. д. изк. Милена Божикова, главен редактор на международната научна поредица *Културни трансфери и знаци на паметта*.

Двадесет и един колеги са били членове на редакционните колегии на 13 национални научни издания. Седем учени от Института са били членове на 7 редакционни колегии или съвети на чуждестранни и международни научни издания, две от които са реферирани: Иванка Гергова е член на редколегията на списанията *Зборник Музеја примењене уметности. Нова серија*. Белград и *ПатримониумМК*; Милена Божикова е член на редакционния съвет на научната поредица *Grove Music*; Йоана Спасова-Дикова и Андроника Мартонова са членове на редакционните съвети на реферираните издания *Сборник статии/Collection of articles* и *Central Asian Journal of Art Studies*; Камелия Николова, Надежда Михайлова и Елисавета Вълчинова-Чендова са членове на редакционните колегии на *Papers of BAS. Humanities & Social Sciences* и *Млад научен форум за музика и танц*.

Цитирания

През 2016 г. бяха открити 43 цитирания в международни издания на 40 цитирани научни публикации. В национални издания бяха открити 263 цитирания на 197 научни публикации. В дисертации в България бяха открити 152 цитирания на 114 научни публикации.

Общият брой открити цитирания за 2016 г. е 458, а броят на цитираните публикации е 292.

Научни конференции

През 2016 г. Институтът за изследване на изкуствата организира и проведе:

Мероприятие	Тема	Дати на провеждане
Научна конференция	140-та годишнина от рождението на арх. Пенчо Койчев	23 март 2016
Международна научна		8-9 април 2016

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

конференция <i>Изкуствоведски четения 2016</i>	модул Старо изкуство <i>Текстове, надписи, образи</i>	
Международна научна конференция <i>Изкуствоведски четения 2016</i>	модул Ново изкуство <i>Автори, течения, взаимодействия</i>	13-16 април 2016
Международна научна конференция (съвместно с МАНУ по проекта <i>Културна интеграция и устойчивост</i>)	<i>Културна интеграция, трансфери, знаци на паметта</i>	27-28 октомври 2016
Юбилейна научна сесия	<i>120 години от рождението на композитора акад. Петко Стайнов</i>	23 ноември 2016

Доц. д-р Иван Ванев изнесе през месец май в музея *Старинен Несебър* публична академична лекция на тема *Опазването на несебърските църкви през първата половина на XX век*, посветена на международния ден на музеите и във връзка с избора му на академичната длъжност *доцент*.

В Института за изследване на изкуствата функционират няколко научни семинара:

Научен семинар *Пространството архитектура*. Проведени са две сбирки до м. юни 2016 г.

На 8 февруари 2016 г. Тема на семинара *Българската етномузикология в ICTM (Международен съвет за традиционна музика при ЮНЕСКО) през годините*. Модератор проф. д. изк. Розмари Стателова. Презентатори: проф. д. изк. Розмари Стателова, Любен Ботушаров, проф. д. изк. Лозанка Пейчева, доц. д-р Венцислав Димов. Съвместно с Национален комитет на ICTM – България.

На 25 март 2016 г. Тема на семинара *Социално качество на архитектурните творби: методика за анализ и оценка*. Модератор доц. д-р арх. Веселина Пеневска. Бяха представени детайлно съществуващи методики, които оценяват архитектурата по: естетика, екология, устойчивост. Това е съвкупност от правила в проектирането, които маркират определени параметри. Беше обсъдена връзката параметри – индикатори – оценка при методиките за оценка в архитектурата. Очергани бяха посоките на определяне на индикаторите: от теорията и от практиката като продължи с представянето на теоретичното направление. Представени бяха направленията в психологията на средата: транзакционна перспектива и феноменология; индикатори от транзакционната перспектива: териториалност, видимост, информация за мястото (message) и защитеност (safety).

На 10 май 2016 г. представяне на работата по дисертацията *Спонтанна архитектура: Генериране на нови урбанизационни траектории и модели на обитаване за съживяване на малките населени места у нас след 1989 г.* на редовния докторант

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

арх. Христо Тонев.

Научен семинар *Екран, комуникации, култура (ЕКК)*
Докторантски семинар към сектор *Екранни изкуства*
Двата семинара не са провеждали заседания през годината.

През 2016 г. интензивно заседаваха:
Научният семинар *Нови идеи в етномузикологията*
В рамките на семинара през годината са проведени четири сбирки, едната от които е с международно участие.

На 5 май 2016 г. в Благоевград, Университески център Бачиново. Тема на семинара *Българската етномузикология. Пре-прочитане и пре-вслушване (в памет на Райна Кацарова и Цветко Благоев)*. На английски език, с международно участие. Модератор доц. д-р Венцислав Димов. Презентатори: проф. д. изк. Розмари Стателова, проф. д. изк. Лозанка Пейчева, доц. д-р Иванка Влаева, доц. д-р Венцислав Димов, Гео Кукудов, Радка Стаменова, Гечо Благоев. Съвместно с Национален комитет на ICTM – България, писание *Българско музиковедие* и Фондация *Цветко Благоев*.

На 23 юни 2016 г. в Института за изследване на изкуствата. Тема на семинара *Проява на Международния съвет за традиционна музика в България (V. Symposium of the ICTM Study Group on Music and Dance in Southeastern Europe, 2-8 May 2016, Blagoevgrad, Bulgaria)*. Модератор доц. д-р Венцислав Димов. С участието на: проф. д. изк. Розмари Стателова, проф. д. изк. Лозанка Пейчева, доц. д-р Иванка Влаева, гл. ас. д-р Румяна Маргаритова.

На 13 октомври 2016 г. в Института за изследване на изкуствата. Тема на семинара *За произхода и спецификата на песента*. Модератори: доц. д-р Росица Драганова и доц. д-р Венцислав Димов. Презентатори: доц. д-р Росица Драганова, доклад *Ф. Грембер за същността на песента и музиката*; доц. д-р Венцислав Димов, доклад *Песента като медия, певецът като медиатор*. Съвместен семинар на ИГ *Етномузикология* и ИГ *Музикална култура и информация*.

Научен семинар *Проблеми на театъра: изкуството на социализма* е провел две заседания.

На 17 март 2016 г. Тема на семинара *Театралната критика във времето на комунизма* Модератор гл. ас. д-р Милена Михайлова.

На 19 май 2016 г. Тема на семинара *Демокрация, комунизъм, ислям*. Водещ проф. д. изк. Ромео Попилиев.

Постоянният научен семинар на ИГ *Музикална култура и информация* е заседавал пет пъти:

На 4 февруари 2016 г. Модератор доц. д-р Любомир Кавалджиев, асоцииран член

На 5 април 2016 г. Тема на семинара *Статията на Jason Toynbee Music, Culture, and Creativity и идеята за музикалната креативност като културно-обусловен процес*. Модератор гл. ас. д-р Михаил Луканов

На 13 октомври 2016 г. Тема на семинара *За произхода и спецификата на песента*. Съвместно с ИГ *Етномузикология*. Модератор доц. д-р Росица Драганова

На 22 ноември 2016 г. Тема на семинара *Конкурсът за композиция на българско*

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

музикално произведение в размер 7/8 – замисъл, концепция, реализация. Модератор гл. ас. д-р Д. Данова-Дамянова

На 13 декември 2016 г. Тема на семинара *Ръкописът на Емануел Вурстисен като късен извор на немска лютнева табулатура.* Модератор доц. д-р Явор Генев.

Редовното провеждане на семинара активизира научния диалог и решително усили обмена на научни идеи и разнообразна научна информация между членовете на групата. Той предизвика интерес и сред други членове на сектор *Музика*, като се достигна и до провеждане на съвместно заседание с ИГ *Етномузикология*, което разширява формите на научната комуникация в сектора.

Идеята е през следващата 2017 година ИГ *Музикална култура и информация* да организира едnodневна научна конференция, поради което семинарът да се провежда веднъж на три месеца.

През 2016 г. в рамките на проекта по ЕБР с Румънската АН беше учреден и работи семинарът *Художествени взаимодействия между българските и румънските земи (XV – XX в.).*

Едноименният научен семинар проведе през годината четири заседания.

На 10 март 2016 г. Тема на семинара *Средновековното изкуство в Румъния.* Модератор чл.-кор. проф. Иванка Гергова

На 21 април 2016 г. Тема на семинара *Връзки между българската и молдовската църковна живопис от края на XV и началото на XVI век.* Модератор гл. ас. д-р Цвета Кунева

На 12 май 2016 г. Тема на семинара *Църковната живопис в село Арбанаси от XVI-XVIII в. – свидетелство за българо-румънските отношения през периода?* Модератор проф. д. изк. Елена Попова

На 2 юни 2016 г. Тема на семинара *Влахия и българските земи през XVII в.: контакти и културни взаимодействия.* Модератор гл. ас. д-р Маргарита Куюмджиева

През месец ноември беше учреден постоянен интердисциплинарен научен семинар *Сценични и екранни изкуства – граници и взаимодействия*, който проведе първото си заседание на тема *Цензурата в театъра и киното по време на социализма* с модератори проф. д-р Ромео Попилиев, гл. ас. Деян Статулов на 24 ноември 2016.

Тридесет и петима учени са изнесли 58 доклада на 32 международни или национални с международно участие научни форуми. На 46 национални научни конференции или семинари четиридесет и четирима колеги са чели 89 доклада.

Мероприятия	Брой доклади/постери	Брой учени	Брой научни форуми
Международни форуми	58	35	32
Национални форуми	89	44	46
Общо	147	79	78

2.1. Едно най-значимо научно постижение

Монографията на Николай Йорданов *Театърът в България 1989 – 2015*, ИИИЗк /

Фондация *Homo Ludens* С., 2016. ISBN 978-954-8594-61-5 / 978-619-90678-0-2

Изследването е обзорно съчинение, което анализира постановъчните и изпълнителските практики в българския театър след 1989 г. до наши дни, занимаващо се с анализа на социокултурния контекст, развитието на българската драматургия, репертоарните политики и динамиката в театралните организации през периода. В дълбочина са изследвани както устойчивите тенденции в развитието на изобразителния език на българския театър, така и експерименталните отклонения от мейнстрийма на театралните постановки. Наблегнато е на представянето на значими театрални творци от периода без да се изпада в биографичност, макар че събраните и представени подробни данни за лица, периоди, сцени и постановки изпълняват ролята на справочник за разглежданите творци.

В монографията са включени и теоретични изследвания относно постановката като самостоятелен обект на анализ и възможните терминологични проблеми при такова изследване, както и текстове относно спектаклите-жалони в развитието на разглежданите творци.

2.2. Едно най-значимо научно-приложно постижение

Инициативата *Art Hour*. Проектът е в областта на културата и изкуствата, към атрактивно отразяване на значими събития от политическия и интелектуален живот на страната, организиране на атрактивни културни събития. Провежда се в Големия салон на БАН и е насочен към постоянното представяне както на дейността на Института така и изобщо на БАН.

Събитията, включени в дейността на инициативата *Art Hour* са в областта на музикалните, изобразителни, театрални и киноизкуства.

3. МЕЖДУНАРОДНО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

И през 2016 г. ИИИЗк продължи да разширява сътрудничеството с международни научни институции и университети, следвайки насоките в Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020.

Международното сътрудничество на ИИИЗк се осъществява главно чрез сключването на рамкови споразумения за сътрудничество с институти, разработващи сходна проблематика. Приоритетно е реализирането на междуакадемични проекти по ЕБР. Следвайки тази политика, Институтът има изградени устойчиви контакти с Института за история на изкуството *Джордже Опреску* към Румънската академия на науките, с Центъра за изследване на изкуствата на Института за културно и историческо наследство към Академия на науките на Молдова и Института по етнология към Национална академия на науките, Украйна, с Института за театрални и филмови изследвания към Словашката академия на науките и др. Институтът и Университетът на Белград, департамент *История и изкуство*, сключиха тригодишно двустранно споразумение за академичен обмен и образователно сътрудничество. Това споразумение създава много добри възможности за взаимни посещения на студенти и докторанти, провеждане на научни изследвания от български и сръбски учени, участие в конференции и съвместни научни издания, библиотечен обмен, научноизследователски проекти.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

В рамките на международния проект по ЕБР *Художествени взаимодействия между българските и румънските земи през XIV – XX век*, през 2016 година бяха осъществени работни посещения от четирима учени от Румънската АН:

доц. д. н. Константин Чиобану,
доц. д-р Теодора-Корина Теака
гл. ас. д-р Оливиа-Лилиана Нициш и
д-р Даниел Сучеава.

В двата модула на научната конференция *Изкуствоведски четения 2016* участваха учени от съседните балкански страни, Белгия, Русия и Франция:

Андеа Бабуин от Университета в Йоанина
Винсент Дебиа от Университета в Поатие
Георгиос Веленис от Аристотеловия университет в Солун
Георгиос Цигарас от Демокритовия университет в Комотини
Грегори Манопулос от Университета в Йоанина
Димитриоз Лиакос от Министерството на културата и спорта на Гърция
Елена Костич от Аристотеловия университет в Солун
Жан-Люк Де Паепе от Международния академичен съюз в Брюксел
Йелена Ерделян от Белградския университет
Константина Варела от Атинския университет
Константинос Гиакумис от Нюйоркския университет в Тирана
Ненад Макулйевич от Белградския университет
Олга Трефилова от Института за славистични изследвания при РАН
Светлана Смолчич-Макулйевич от Белградския университет
Сенем Шефкер, Турция
София Германиду от Министерството на културата на Гърция.

През 2016 на работно посещение в ИИИЗк беше и доц. д-р Валерия Федотова от Държавния институт за изкуствознание към Министерството на културата на Русия.

Три чуждестранни лица са били на специализация в ИИИЗк През 2016 г.:

Гулим Колбаева и Камила Габдрашитова от Казахската национална академия за изкуства в Астана, в рамките на двустранно споразумение между двете институции, и

Александра Кузман, докторантка от Института за македонска литература към Университета *Св. Св. Кирил и Методий* в Скопие.

На 15.12.2016 г. ИИИЗк участва в изготвянето и подаването на международен проект, озаглавен BYZART с водещ партньор Университета в Болоня, Италия, по програмата на ЕС *Europeana*. В този проект за създаване на облак от дигитални изображения на паметници на византийското изкуство и археология участват водещи институции от Италия, Гърция и Кипър, а в дяловото разпределение на дигиталните единици, с които ще се участва ИИИЗк е на челно място, което му дава и решаващ глас в международния консорциум. Очаква се резултатите от кандидатстването да бъдат оповестени през м. март 2017 г., а участието на ИИИЗк в него да доведе до

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

интензифицирането на работата в архива и нейното успешно приключване в обозримо бъдеще.

Във всички издания на ИИИЗк се публикуват резюмета на английски език, като те се популяризират и чрез сайта на Института http://artstudies.bg/?page_id=38.

От 2015 г. с активната роля на ИИИЗк бе подновено членството на БАН в UAI – Union Académique Internationale. В тази международна асоциация за хуманитарни науки Институтът участва чрез свои специалисти в изготвянето на корпуси на византийската живопис. От 2016 г. обаче Институтът за изследване на изкуствата инициира работата по нов международен проект *Corpora of Pre-modern Christian Orthodox Mural Painting* (Корпуси на предмодерната християнска православна стенна живопис) в сътрудничество с експерти от Сръбската академия на науките и изкуствата и Румънската академия. Проектът ще бъде представен на Общото събрание на UAI през 2017 г.

В ИИИЗк се разработват индивидуални и колективни интердисциплинарни, междуинститутски и международни научни проекти, съобразени изцяло с дългосрочните проблемнотематични модули от научния план. Изследванията се поставят в широк балкански, европейски и световен контекст и във връзка с културните процеси в сферата на изкуствата. През последните няколко години се акцентира върху интердисциплинарните изследвания в Института. Разнообразието от теми в научния план свидетелства за широкия обхват на научноизследователската дейност в ИИИЗк.

Електронното издание за оперативна критика *Платформа за изкуства* <http://artstudies.bg/platforma/> с ръководител доц. д-р Миглена Ценова-Нушева, предоставя възможност на учени, специалисти и докторанти от Института да публикуват материали за актуални културни събития.

В брой 1 и 2 за втората година на електронното издание са публикувани 15 материала на български език и 15 материала на английски. През последните седем месеца се отчита реално увеличение на броя посетители на изданието, надвишаващ 2 пъти констатирания при отчитането на първата година от проекта публичен интерес към електронното издание.

4. УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА НА СПЕЦИАЛИСТИ

Обучение на докторанти

Институтът за изследване на изкуствата предлага възможности за обучение по пет акредитирани специалности в редовна, задочна и самостоятелна форма на обучение, като тази акредитация е валидна до 2020 година. Предстои и началото на процедурата по акредитацията на специалността *Теория и история на архитектурата*. Успешното акредитиране на още една специалност ще разшири полето на изследователската активност на учените си и същевременно ще подпомогне изпълнението на една от основните цели на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020: повишаване на процента на младите хора с придобита образователна и научна степен *доктор*.

През 2016 г. на 13 докторанти беше присъдена образователната и научна степен *доктор*:

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

Александър Донеv, задочен докторант към сектор *Екранни изкуства*, защити дисертацията си *Зрителският успех в кината на българските игрални филми от началото на XXI век* на 20.10.2016 г.

Александър Стайков, редовен докторант към сектор *Екранни изкуства*, защити дисертацията си *Маркетингов профил на българската филмова индустрия в периода 2005 – 2015 година* на 18.04.2016

Анета Трифонова, редовна докторантка, защити дисертацията си *Оценка на архитектурата в контекста на „флуидната модерност“* на 27.09.2016.

Вера Ценова, редовна докторантка към сектор *Музика*, защити дисертацията си *Оперни образци от Западна Европа и САЩ през втората половина на XX век: полифонични похвати в музиката и драматургията. Сценични реализации* на 04.04.2016.

Елица Гоцева, редовна докторантка към сектор *Екранни изкуства*, защити дисертацията си *Нелинеен наратив в съвременното игрално кино* на 17.10.2016

Маринела Великова-Байха, редовна докторантка към сектор *Изобразителни изкуства*, защити дисертацията си *Фирмената реклама в България през първите десетилетия на XX век (образно-типологични характеристики)* на 24.10.2016

Мария Спиридонова, редовна докторантка към сектор *Изобразителни изкуства*, защити дисертацията си *Демонични образи в българската възрожденска живопис* на 14.11.2016

Петър Одаджиев, докторант на самостоятелна подготовка към сектор *Екранни изкуства*, защити дисертацията си *Ролята на режисьора в трансформацията на мюзикъла от сцената към екрана* на 08.11.2016

Проф. Станимир Трифонов, задочен докторант към сектор *Екранни изкуства*, защити дисертацията си *Екранизацията като трансфер* на 03.10.2016.

Радосвета Кирова-Делчева, редовна докторантка, защити дисертацията си *Жилищно-отбранителни кули на Балканския полуостров през османския период* на 29.09.2016

Румяна Маргаритова, редовна докторантка към сектор *Музика*, защити дисертацията си *Музикалнофолклорни практики в мултиетническа среда* на 07.04.2016.

Светлана Н. Куюмджиева, редовна докторантка към сектор *Изобразителни изкуства*, защити дисертацията си *Генезис и трансформации на социалистическия реализъм в българското изобразително изкуство през 50-те и 60-те години на XX век. Теория и практика* на 28.01.2016.

Ставри Ангелов, задочен докторант към сектор *Музика*, защити дисертацията си *Българско музикално-сценично творчество за деца през втората половина на XX век. Типологична и жанрова характеристика. Сценична участ* на 08.09.2016

През 2016 г. в Института за изследване на изкуствата са се обучавали общо 17 докторанти, от които 15 редовни, 1 задочен и 1 докторант на самостоятелна подготовка.

През годината бяха отчислени с право на защита: редовните докторанти Албена Тагарева от сектор *Театър* и Зорница Манова от сектор *Музика* и докторантът на самостоятелна подготовка Петър Одаджиев от сектор *Екранни изкуства*, който реализира и публичната си защита през 2016 година.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

Бяха зачислени петима нови редовни докторанти:

Дарина Бойкина, към ИГ *Средновековно и възрожденско изкуство*, сектор *Изобразителни изкуства*;

Веселина Мирева, към ИГ *Ново българско изкуство*, сектор *Изобразителни изкуства*;

Илиана Саласар, към ИГ *Музикален театър*, сектор *Музика*;

Нона Цекова, към ИГ *Ново българско изкуство*, сектор *Изобразителни изкуства* и

Росен Николов към ИГ *Музикален театър*, сектор *Музика*.

Една редовна докторантка, Кристина Динева от ИГ *Средновековно и възрожденско изкуство*, е прекъснала докторантурата си поради майчинство.

Между 5 и 16 декември 2016 г. се проведеха изпитите на кандидатите за докторанти за учебната 2016/2017 година. За отпуснатите ни три редовни бройки, по една за *Театрознание и театрално изкуство*, *Музикознание и музикално изкуство* и *Кинознание, киноизкуство и телевизия*, се записаха петима кандидати: по един за *Театрознание* и *Музикознание* и трима за *Кинознание*. На изпитите се явиха четирима млади хора, които се представиха много добре. Членовете на изпитната комисия по *Кинознание* единодушно предложи да бъде поискано едно допълнително място, на което да бъде зачислена втората много добре представила се кандидатка. Спечелилите конкурса кандидати бяха зачислени от Научния съвет в редовна докторантура със срок на обучение 01.01.2017 – 01.01.2020 г.

Научният съвет отчисли с право на защита петима докторанти, чийто срок на обучение изтича в края на 2016 г.:

От сектор *Изобразителни изкуства*:

арх. Адриана Сърбова, с научен ръководител проф. д-р арх. Малвина Русева. Докторантката е събрала 514 при изискващи се 250 кредита.

Вяра Млечевска, с научен ръководител проф. д-р Ирина Генова. Докторантката е събрала 250 кредита.

От сектор *Музика*:

Петър Керкелов, с научен ръководител проф. д-р Горица Найденова. Докторантът е събрал 336 кредита.

От сектор *Екранни изкуства*:

Росен Спасов, с научен ръководител проф. д-р Ингеборг Братоева. Докторантът е събрал 434 кредита. Преминал е успешно вътрешна защита на 20.12.2016 г. и беше предложен за получаване на еднократна допълнителна стипендия 1000 лв. по ПМС 177/07.08.2012 г.

От сектор *Театър*:

Зорница Каменова, с научен ръководител проф. д. изк. Камелия Николова. Докторантката е събрала 480 кредита.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

Четириима млади колеги спечелиха финансиране на проектите си, с които участваха по Програмата на БАН за финансиране на млади учени и докторанти:

Албена Тагарева, *Отражението на нормативната естетика в изобразителното изкуство върху визуалната страна на театралния спектакъл. Процеси, влияния, концепции* (договор № ДФНП-216/16.05.2016 г., 9700 лв.

Иван Янакиев, *Интониране и концертен строй $a^1 = 432$ Hz: българска и световна практика, вариантност, въздействия и резултат* (договор № ДФНП-219/16.05.2016 г.), 9700 лв.

Майя Захаријева, *Главната църква на Черепишкия манастир „Успение Богородично” – изкуство и историческа съдба*, (договор № ДФНП-217/16.05.2016 г.) 9900 лв.

Росен Спасов, *Кино и кинопериодика 1990-2015 – трансмедияен диалог в посттоталитарен контекст*, (договор № ДФНП-218/16.05.2016 г.), 7500 лв.

В края на 2015 г. проф. д-р Николай Йорданов от сектор *Театър* беше зачислен като дисертант на самостоятелна подготовка. На 14.09.2016 г. защити успешно разработката си *Театърът в България 1895 – 2015. Постановъчни и изпълнителски практики* и му беше присъдена научната степен *доктор на изкуствознанието*. Трудът му беше издаден като монография.

Шестнадесет учени са били членове на 22 изпитни комисии, в това число и за изпити за заемане на академичната длъжност *главен асистент* в ИИИЗк, а петнадесет учени са били членове на 18 научни журита по конкурси или за присъждане на образователната и научна степен *доктор* в ИИИЗк.

Двадесет и седем учени от ИИИЗк са участвали в общо 57 изпитни комисии и научни журита в 9 висши училища.

Шест лектори от Института са провели 8 национални школи и обучителни семинара за 437 учебни часа и са работили със 196 деца, младежи и други участници, а двама лектори са водили 2 школи с международно участие за 12 часа и 54 обучавани. През 2016 г. двадесет и девет изследователи от Института са били лектори в 16 ВУЗ, където са изнесли лекции по 101 теми, за общо 4653 учебни часа. Четириима учени са водили спецкурсове в 4 ВУЗ по 5 теми, общо 190 часа. Осем учени са провели упражнения в 6 ВУЗ по 15 теми, общо 713 часа, а двама лектори са провели семинарни занятия в 1 ВУЗ по 4 теми за 92 часа. Общият брой теми на проведените през годината лекции, упражнения и специализирани курсове е **135**, а общият брой часове е **6287**.

Седем учени са подготвили 14 дипломанти в 6 висши училища.

Единадесет лектори са обучили 18 специализанти за общо 190 лекционни часа.

През годината двадесет и четириима учени са ръководили 40 докторантури, от тях 36 в системата на БАН и 4 извън системата на БАН.

5. ИНОВАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ИИИЗк И АНАЛИЗ НА НЕЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

5.1. Осъществяване на съвместна иновационна дейност с външни организации и партньори, вкл. поръчана и договорилана с фирми от страната и чужбина

N/A

5.2. Извършен трансфер на технологии и/или подготовка за трансфер на технологии по договор с фирми; данни за полученото срещу това заплащане; данни за реализираните икономически резултати във фирмите (работни места, печалба, производителност, дял на новите продукти в общия обем на продажбите и т.н.)

N/A

6. СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ НА ИИИЗк

6.1. Осъществяване на съвместна стопанска дейност с външни организации и партньори (продукция, услуги и др., които не представляват научна дейност на звеното), вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина

ИИЗк. Не извършва съвместна стопанска дейност с външни организации.

6.2. Отдаване под наем на помещения и материална база

Институтът за изследване на изкуствата не отдава под наем помещения и друга материална база.

6.3. Сведения за друга стопанска дейност

В Института за изследване на изкуствата не се осъществява стопанска дейност под никаква форма.

7. КРАТЪК АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ИИИЗк ЗА 2016 Г.

През 2016 г. ИИИЗк има собствени приходи в размер на 33406 лв. в т. ч.:

- такси от докторанти 4570 лв.
- от абонамент на списания и продажба на книги 8988 лв.
- приходи от услуги 19848 лв.

За 2016 г. разходите на ИИИЗк са:

- за заплати 835986 лв.
- осигуровки за сметка на работодателя 154831 лв.
- за стипендии 77150 лв.
- за защити 23115 лв.
- болнични за сметка на работодателя 3049 лв.
- за обезщетения 35515 лв.

Разходите за издръжка, в размер на 111670 лв., са от собствени средства, разпределени, както следва:

- за храна 1727 лв. (кафе паузи и коктейли при конференции)
- за материали 18918 лв.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

– за вода, горива, енергия 8700 лв.

Разходите за външни услуги (телекомуникационни, транспортни, пощенски, поддръжка на софтуер, юридически такси, печатни услуги) са 39983 лв.

За текущ ремонт са изразходвани 17362 лв.

За такса смет 1102 лв.

За командировки по проекти в страната и чужбина 22358 лв.

Трансферите, постъпили от други първостепенни разпоредители с бюджетни кредити (Столична община, Министерство на културата) са в размер на 57293 лв.

ИИИЗк няма финансови задължения.

8. ИЗДАТЕЛСКА И ИНФОРМАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ИИИЗк

Институтът за изследване на изкуствата издава две списания:

Проблеми на изкуството с главен редактор проф. д-р Бисерка Пенкова и

Българско музикознание с главен редактор проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова; всяко списание излиза с по четири книжки годишно.

През 2016 г. излязоха от печат:

Шест броя на списание *Архитектура*, съгласно договор, който изтича в края на 2016 г.

Четири броя на списание *Проблеми на изкуството*. Излизането в отпуск по майчинство на Майа Лачева през лятото на 2016 г. значително усложни и забави работата по трети и четвърти брой за 2016 година.

Списанието следва политиката си на реализиране на атрактивни тематични броеве, ориентирани към различни области на изкуствата и широки читателски кръгове:

Бр. 1/2016 г. разглежда проблеми на българския и световния театър. Съставител е Камелия Николова.

Бр. 2/2016 г. е посветен на проблемите на опазването на културноисторическото наследство. Съставител е Ива Досева.

Бр. 3/2016 г. е сборен, с материали върху историята и теорията на визуалните изкуства от XIX-XX в. Съставител е Бисерка Пенкова.

Бр. 4/2016 г. Съдържа резултати от работата по проекта Корпус на църковната стенопис от първата половина на XIX век в България към Фонд Научни изследвания. Съставител е Александър Куюмджиев.

Отпечатването на четирите броя на списанието беше изцяло финансирано със собствени средства на Института.

В края на годината списанието се класира за финансиране от Фонд *Научни изследвания* по конкурс *Българска научна периодика 2016*, като спечелената субсидия за четирите броя за 2017 г. е в размер на 7000 лева.

От списание *Българско музикознание* е отпечатана първа книжка за 2016 г., останалите, двойния брой 2 – 3 и № 4, са под печат.

Първа книжка за 2016 г. е издадена с финансовата подкрепа на акад. Георги Минчев, който дари 900 лева.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

Двойният брой 2 – 3 за 2016 г. ще бъде отпечатан през м. януари 2017 г. Той се издава с финансовата подкрепа на Фонд *Научни изследвания*, конкурс *Българска научна периодика 2016*. Срокът на договора е от м. декември 2016 до м. декември 2017 г. Спечелената субсидия за четирите броя е в размер на 7000 лева.

Четвърти брой за 2016 г. се издава отново с финансовата подкрепа на акад. Георги Минчев и ще бъде отпечатана през м. февруари 2017 г.

Тематичен обхват на броевете:

№ 1/2016, сборна, 128 стр. *115 години Райна Кацарова (1901 – 1984)*. Съставители: проф. д. изк. Лозанка Пейчева и доц. д-р Венцислав Димов. Редактори: проф. д. изк. Лозанка Пейчева, доц. д-р Венцислав Димов и доц. д-р Иванка Влаева.

№ 2-3/2016, 320 стр. *XI Конгрес по балканистика* – съдържа доклади на английски език с резюме на български език и рецензии на две издания, свързани с Института. Редколегия: проф. д-р, д-р хонорис кауза Тилман Зеебас (Швейцария /Австрия), чл.-кор. на БАН проф. д. изк. Светлана Куюмджиева (България), проф. д-р Кати Роману (Гърция / Кипър), проф. д-р Иван Муди (Великобритания / Португалия), д-р Грегъри Майерс (Канада), доц. д-р Иванка Влаева (България), проф. д. изк. Стефан Хърков, отг. редактор на броя (България).

№ 4/2016, 128 стр. *120 години от рождението на Петко Стайнов*, с материали от Юбилейната научна сесия, организирана от Института и проведена на 23 ноември 2016 (БАН, Голям салон) и други материали, посветени на творчеството и делото на големия български композитор акад. Петко Стайнов. Съставители и редактори: проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова и проф. д-р Румяна Каракостова.

През 2016 г. от *Центъра за информационна, издателска и проектна дейност* са подготвени следните издания, изредени хронологично:

Монографията на Стефка Венкова. *Апостол Николаев Струмски: живот, вдъхновен от музиката*. С., ИИИЗк, 2016, 242с., ISBN 978-954-8594-60-8

Сборникът *140 години от рождението на архитект Пенчо Койчев*. С., ИИИЗк, 2016, 214 с., ISBN 978-954-8594-59-2

Монографията на Иванка Гергова. *Църквата „Рождество Богородично“ в Берковица*. С., ИИИЗк, 2016, 180 с., ISBN 978-954-8594-62-2

Работната книжка за деца *Българските художници за децата*. Бинка Вазова. С., ИИИЗк, 2016

Сборникът *Изкуствоведски четения 2015. Изкуствата в Новото време: смесване на езиците*. С., ИИИЗк., 2016, 396 с., ISSN 1313-2342

Монографията на Анелия Николаева. *Бинка Вазова. Графични образи*. С., ИИИЗк, 2016, 242 с. Книгата е предназначена за учителите, финансирана по проект *Българските художници за децата* и е подготвена с одобрението на Научния съвет на ИИИЗк.

Подготвят се за печат следните сборници и книги:

Изкуствоведски четения 2016. Модул *Старо изкуство*

Изкуствоведски четения 2016. Модул *Ново изкуство*

Монографията на Михаил Луканов *Мильо Басан – живот и творчество: към историята на българската популярна музика*.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

Центърът за информационна, издателска и проектна дейност участва с техническа помощ в подготовката на събития, организирани от ИИИЗк:

Научната конференция с международно участие *Изкуствоведски четения 2016* в два модула:

Старо изкуство, 8 – 10 април 2016 г.

Ново изкуство 13 – 16 април 2016 г.

Тринадесетте културни мероприятия, проведени в рамките на инициативата *Art Hour*.

Центърът за информационна, издателска и проектна дейност участва с техническа помощ в подготовката на следните проекти:

Пред Национален фонд *Култура*, програма *Мобилност*, за *Изкуствоведски четения 2016*. Проектът не е одобрен

Пред Национален фонд *Култура*, програма *Критическа литература*, модул *Периодични издания*, за сп. *Българско музикознание*, двоен брой 2-3/2016 г. Проектът не е одобрен

Пред Министерство на културата, програма *Помощ за книгата*, за монографията на Анна Шойлева-Чомакова *Държавни културни политики във филмовата индустрия: европейските практики и българският опит*. Проектът не е одобрен

Пред Фонд *Научни изследвания* за проект *Българските художници и илюстрацията за деца в книги и периодични издания от първата половина на XX век - фактология, ситематизация, анализ*. Проектът не е одобрен

Пред Фонд *Научни изследвания* към процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в България, за *Изкуствоведски четения 2017*. Проектът е одобрен и финансиран със 7000 лв.

Пред Фонд *Научни изследвания*, програма *Българска научна периодика* за *Изкуствоведски четения 2017*. Проектът е одобрен и финансиран със 7000 лв.

Пред Фонд *Научни изследвания*, програма *Българска научна периодика* за сп. *Българско музикознание*, броеве 1, 2, 3 и 4 за 2017 г. Проектът е одобрен и финансиран със 7000 лв.

Пред Фонд *Научни изследвания*, програма *Българска научна периодика* за сп. *Проблеми на изкуството*, броеве 1, 2, 3 и 4 за 2017 г. Проектът е одобрен и финансиран със 7000 лв.

Пред Национален фонд *Култура*, програма *Критическа литература*, модул *Рубрики*, за *Платформа за изкуства*. Проектът е одобрен и финансиран с 2000 лв.

Пред Министерство на културата, програма *Частично финансиране на проекти в областта на музейното дело*, за проект *Държавната власт – архитектурни измерения*. Проектът не е одобрен

Пред Столична община за проект *София – знам!*. Проектът не е одобрен.

По Програма за финансово подпомагане на млади учени в БАН за проект *Кино и кинопериодика 1990-2015 – трансмедияен диалог в посттоталитарен контекст*. Проектът е одобрен и финансиран със 7500 лв.

През 2016 г. беше изработен Правилник за работата на Центъра за

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

информационна, издателска и проектна дейност, който беше обсъден и приет от Научния съвет.

**9. ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНИЯ СЪВЕТ НА ИИИЗк, която да съдържа:
Списъчен състав на съвета с посочени академични длъжности, степени и основна месторабота на членовете на съвета**

Име и специалност	Академична длъжност, степен	Основна месторабота
Андроника Мартонова, кинознание	Доц. д-р	ИИИЗк
Бисерка Пенкова, изкуствознание	Проф. д-р	НХА
Веселина Пеневска, архитектура	Доц. д-р арх.	ИИИЗк
Горица Найденова, музикознание	Проф. д-р	ИИИЗк
Елена Генова, изкуствознание	Проф. д-р	ИИИЗк
Елисавета Вълчинова-Чендова, музикознание	Проф. д. изк.	НБУ
Емануел Мутафов, изкуствознание	Доц. д-р	ИИИЗк
Иванка Гергова, изкуствознание	Чл.- кор. проф.	ИИИЗк
Иван Ванев, изкуствознание	Доц. д-р	ИИИЗк
Ингеборг Братоева-Даракчиева, кинознание	Проф. д-р	ИИИЗк
Камелия Николова, театрознание	Проф. д. изк.	НАТФИЗ
Кристина Япова, музикознание	Проф. д. изк.	ИИИЗк
Майя Захариева, млад учен с право на съвещателен глас, изкуствознание	Гл. ас. д-р	ИИИЗк
Малвина Русева, архитектура	Проф. д-р арх.	ИИИЗк
Миглена Ценова-Нушева, музикознание	Доц. д-р	ИИИЗк
Милена Георгиева, изкуствознание	Проф. д-р	ИИИЗк
Надежда Михайлова (Маринчевска), кинознание	Проф. д-р	ИИИЗк
Николай Йорданов, председател на НС, театрознание	Проф. д. изк.	ИИИЗк
Ромео Попилиев, театрознание	Проф. д. изк.	ИИИЗк
Румяна Каракостова, музикознание	Проф. д-р	ИИИЗк

През годината Научният съвет е провел 11 заседания.

Дата на избиране на съвета и сведения за промени в състава му след избора

Съставът на Научния съвет на ИИИЗк е утвърден на 17 ноември 2014 г., от Общото събрание на учените на ИИИЗк. Мандатът му е четиригодишен, от 16.12.2014 до 16.12.2018 г.

През годината на мястото на напусналата Института доц. д-р арх. Мария Давчева беше избран доц. д-р Иван Ванев от квотата на сектор *Изобразителни изкуства*.

10. КОПИЕ ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА ДЕЙНОСТТА НА ИИИЗк
http://artstudies.bg/wp-content/uploads/Pravilnici-i-reshenia/IIIzk_Pravilnik_2016.pdf

През 2016 г. Общото събрание на учените одобри и прие промени в Правилника за дейността на Института за изследване на изкуствата.

**11. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ В ОТЧЕТА И ПРИЛОЖЕНИЯТА
КЪМ НЕГО СЪКРАЩЕНИЯ**

АД – акционерно дружество
АИ – академично издателство
арх. – архитект
АТКИК – Академия за телевизия, кино и интернет комуникации
БАН – Българска академия на науките
БМ – Българско музиковедие
бр. – брой
БТА – Българска телеграфна агенция
ВТУ – Великотърновски университет
ВТУ *Любен Каравелов* – Висше техническо училище
ВУ – висше училище
ВУЗ – висше учебно заведение
гал. - галерия
д. изк. – доктор на изкуствознанието
д.н. – доктор на науките
др. – друго/и
д-р – доктор (ОНС)
ЕБР – еквивалентна безвалутна размяна
ЕПУ – Европейски политехнически университет, Перник
ЕС – Европейски съюз
ЕСФ – Европейски социален фонд
З - задочно
ЗРАСРБ – Закон за развитие на академичния състав в Република България
ИГ – изследователска група
ИИЗк – Институт за изкуствознание
ИИИЗк – Институт за изследване на изкуствата
ИМИ – Институт за математически изследвания
ИЕФЕМ – Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей
КАБ – Камара на архитектите в България
ЛИК – Литература, изкуство, култура
МАНУ – Македонска академия на науките и изкуствата (Македонската академија на науките и уметностите)
М-во – министерство
МК – Министерство на културата
ММФ – Международен музикален фестивал
ММЦ – Международен младежки център
МОН – Министерство на образованието и науката

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

м-р – манастир
МФ – Международен фестивал
НАМ – Национална академична мрежа
НАОА – Национална агенция за оценяване и акредитация
НАТФИЗ – Национална академия за театрално и филмово изкуство
НАЦИД – Национален център за информация и документация
НБУ – Нов български университет
НЖ – научно жури
НИМ – Национален исторически музей
НИРД – Научноизследователска и развойна дейност
НМА – Национална музикална академия
НМБИИ – Национален музей на българското изобразително изкуство
ННЦОКН – Национален научен център за опазване на културно наследство
НОИР – Наука и образование за интелигентен растеж
НС – Научен съвет
НФК – Национален фонд *Култура*
НФНИ – Национален фонд *Научни изследвания*
НХА – Национална художествена академия
онс – образователна и научна степен
оп. – опис
ОП – оперативна програма
ОС – Общо събрание
ПИ – Проблеми на изкуството
ПУ – Пловдивски университет
Р – редовно
РАН – Румънска академия на науките
РАЦ – Регионален академичен център
ред. - редактор
РИМ – Регионален исторически музей
С – на самостоятелна подготовка
САБ – Съюз на архитектите в България
сб. – сборник
СБК – Съюз на българските композитори
СВО – специалист с висше образование
СО – Столична община
СП – Столична програма
сп. – списание
с-р – сектор
СУ – Софийски университет
СУБ – Съюз да учените в България
съст. – съставител
УИ – университетско издателство
УНИБИТ – Университет по библиотекознание и информационни технологии
УС – Управителен съвет
У-ТЕТ – университет
ФБКН – Факултет по библиотекознание и културно наследство
ФЖМК – Факултет по журналистика и масови комуникации

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

ФНИ – Фонд *Научни изследвания*
ФОБИ – Фестивал на оперното и балетното изкуство (в Стара Загора)
ЦДА – Централен дом на архитекта
ЦИИПД – Център за информационна, издателска и проектна дейност
ЦО – Център за обучение
ЦФСР – Централен фонд за стратегическо развитие
ЮЗУ – Югозападен университет
ASEF – *Asia-Europe Foundation* (АСЕФ – Фондация „Азия-Европа“)
BAS – Bulgarian Academy of Sciences
CUHK – Chinese University of Hong Kong (Китайски университет, Хонг Конг)
Ed., Edit. – Editor, Edited by (редактор, под редакцията на)
FA – Faculty of Arts (Факултет по изкуства)
SJR – Scientific Journal Rankings
UNYT – University of New York in Tirana (Университет на Ню Йорк в Тирана)

ДРУГА ИНФОРМАЦИЯ **Списъчен състав на ИИИЗк**

Списъчният състав на ИИИЗк през 2016 г. включва 94 сътрудници при 98 щатни бройки. Към същата дата учените са 59 души, като от тях 35 са хабилитирани: 19 професори и 16 доценти; 24 са нехабилитираните: 22 главни асистенти и 2 асистенти. Помощният персонал е от 39 души, между тях 25 са специалистите с висше и 12 със средно образование и двама друг персонал.

След спечелен конкурс бяха назначени четирима главни асистенти и един доцент.

Беше проведен един изнесен конкурс за главен асистент по християнско изкуство за нуждите на Националния исторически музей, който беше спечелен от Цвета Евлогиева-Кацарова.

Назначени са и двама асистенти: Албена Тагарева в сектор *Театър* и Мария Колушева в сектор *Изобразителни изкуства*.

Трима колеги бяха приравнени на академичната длъжност *професор*: доц. д-р Ангелина Петрова, доц. д-р Бисерка Пенкова и доц. д. изк. Елена Попова

През годината са назначени 15 служители: Деян Статулов, главен асистент; Полина Антонова, главен асистент; Димитрина Попова, специалист, на втори трудов договор; Бистра Михайлова, специалист; Илияна Овчарова, главен асистент; Гергана Николова, специалист предпечатна подготовка; Цветанка Величкова, архивист; Албена Тагарева, асистент; Ани Янева, специалист; Любомир Маринчевски, специалист предпечатна подготовка; Румяна Маргаритова, главен асистент; Александър Стайков, специалист; Мария Колушева, асистент; Сребрин Лилковски, отговорник спомагателни дейности; Деница Бинева, специалист; Божидар Русев, специалист; Любомира Горчева, специалист предпечатна подготовка.

През 2016 година напусналите са единадесет: от тях петима са пенсионирани: доц. д-р Ценка Йорданова, проф. д. изк. Юлия Вълева, проф. д-р Румяна Каракостова, Асен Атанасов и д-р Румяна Дончева; 1 библиотекар, Невена Казакова; 1 доцент, арх. Мария Давчева; 1 архивист, Галя Господинова; 1 специалист предпечатна подготовка, Гергана Николова; 1 коректор, Невена Димитрова; 1 отговорник спомагателни дейности, Васил Върбанов.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

През тази година бяха избрани нови ръководители на сектори:
доц. д-р Иван Ванев беше избран за ръководител на сектор *Изобразителни изкуства*;

проф. д-р Горица Найденова беше избрана за ръководител на сектор *Музика*, а проф. д. изк. Ромео Попилиев беше преизбран за ръководител на сектор *Театър*.

Бяха избрани и нови ръководители на изследователските групи:
гл. ас. д-р Руслан Стойчев за ръководител на ИГ *Старо изкуство*;
гл. ас. д-р Маргарита Куюмджиева за ръководител на ИГ *Средновековно и възрожденско изкуство*;
проф. д. изк. Милена Божикова за ръководител на ИГ *Музикална съвременност*.

Преизбрани бяха:
проф. д. изк. Анелия Янева за ръководител на ИГ *Музикален театър* и доц. д-р Венцислав Димов за ръководител на ИГ *Етномузикология*.

Предстои избор на нов ръководител на ИГ *Ново българско изкуство*.

През 2016 г. беше проведена атестация на учените и служителите от ИИИЗк.

Библиотека

В края на 2016 г. фондът на библиотеката на ИИИЗк наброява 49027 библиотечни единици: в отдел *Изобразително изкуство, театър, кино и телевизия* 23944 и в отдел *Музикознание* 25083 тома.

Набавените през годината в отдел *Изобразително изкуство, театър, кино и телевизия* библиотечни материали са 1229: закупени са 51; по книгообмен са постъпили 89; от депозит 24; дарени са 1065 книги; 925 тома от даровете са от библиотеката на доц. Александър Александров, обработени от Централна библиотека на БАН. Постъпилите книги са 1149; поредиците са 34; списанията са 45 и 1 бр. CD. Постъпленията са на 8 приема.

В отдел *Музикознание* приемите през годината са 9 и са постъпили 162 библиотечни единици: закупени са 32; по книгообмен 21; от депозит 5 тома нотни издания; даренията са 104 т. Постъпилите книги са 115; нотите са 16 свитъка; поредиците са 5; списанията са 25; и 1 бр. CD.

Приети бяха първите 29 тома от предадените за обработка в ЦБ на БАН книги от библиотеката на проф. Елена Тончева.

Работата на отдел *Музикознание* е затруднена, тъй като помещението в блок 5Б в комплекса на БАН, дадено за книгохранилище, е силно компрометирано и книгите стоят там неразопаковани. Ежегодната кореспонденция с БАН-администрация по този повод не даде никакъв резултат и през 2016 г., тъй като със собствени средства ИИИЗк не може да пригоди това хале за книгохранилище. Съответният отдел на БАН дори не спази обещанието си да направи постъпки за смяна предназначението на помещението, въпреки че цялата подготвителна работа бе извършена от архитектите и служителите на ИИИЗк.

Поради тази причина не можа да се осъществи решението на Научния съвет да се

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

състави научна сбирка от отчетените планови проекти на учените, които да са достъпни за ползване и цитиране.

През 2016 г. беше избран Библиотечен съвет и одобрени Правилник за работата на библиотеката и ценоразпис за извършваните услуги за външни ползватели.

Архиви

Друг приоритет на Института е да събира, систематизира, описва, анализира и съхранява архивни фондове, като създава условия за тяхното ефективно използване и експониране.

През 2016 г. Архивният съвет продължи реорганизацията на работата в Националния научен център за опазване на културно наследство. За тази цел беше изработена структура на съхраняваните в ИИИЗк архиви и бяха въведени сигнатури за несигнираните досега фондове. Въз основа на това нашите архиви бяха вписани в Електронния регистър на Националния архивен фонд. Обновена според новата структура беше и информацията за архивите в сайта на ИИИЗк.

В Музикалнофолклорния архив през 2016 беше приключена работата по проекта *Музикалнофолклорните диалекти на Елена Стоин в звук*. Продължава работата по текущия проект *Райна Кацарова и началото на звукозаписната дейност в българската етномузикология*, с който беше положено началото на описването на теренните грамофонни плочи. Бяха инвентаризирани и теренните тетрадки към тях. Осигурени са вече две работни места за дигитализиране и описване на магнетофонните ленти, интензивно се сканират хартиени теренни материали от началото на XX век, прави се компютърен набор на селищния каталог и на инвентарната книга.

Започна и работата по фолклорния видеоархив. Дигитализирани бяха всички налични видеокасети U-MATIC и в момента се изготвя система за описването им. Беше направена инвентаризация на 16-милиметровите киноленти с доклад-опис на откритата информация за всеки носител (общо 1751 броя), с което този масив е подготвен за дигитализиране.

В архив *Изобразителни изкуства* се работи по дигитализиране на негативите и е на път да приключи описването на снимките от раздел *Църкви и манастири*; започнат е компютърен набор на библиографския архив. В архив *Архитектура* е направена първична обработка на снимките и чертежите и в персоналния фонд *Никола Мушанов*. Сканирани бяха 232 архивни единици от раздел *Чертежи и заснемания* и от персоналните фондове *Стефан Морозов* и *Христо Кабакчиев*. В архив *Екранни изкуства* продължава работата по описването на фонда *Александър Александров*.

През изминалата година напуснаха двама служители, един беше пенсиониран и бяха назначени четирима, един от които опитен архивист. Положителна, но все още недостатъчно отчетлива е тенденцията учените да се включват активно в работата по обработването на фондовете. През годината в архива по проекти или без заявени проекти работиха Венцислав Димов, Галина Дончева, Малвина Русева, Димитрина Попова, Йосиф Аструков, Андроника Мартонова, Горица Найденова.

В Института постъпи и архивът на покойния директор проф. д. изк. Александър Янакиев, който е в процес на първоначален опис.

Ирена Стефанова обработи, отдели и подреди подлежащите на запазване архивни единици от административния архив, включващ и лични досиета на служители от

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

закрития Институт за теория и история на градоустройството и архитектурата (ИТИГА) и влетия в ИИИЗк Център по архитектурознание, които се намираха в халето на библиотеката. Архивните материали, подлежащи на съхранение, бяха пренесени в административната сграда на Института.

През 2016 г. бяха приети два фонда с голяма историческа стойност: нотните ръкописи на Трифон Силяновски и архивът на Лиляна Мавродинова.

Дейността в Архива включва и участието на ИИИЗк в изготвяне и подаване на международен проект, озаглавен BYZART с водещ партньор Университета в Болоня, Италия, по програмата на ЕС *Europeana*. Резултатите от кандидатстването ще бъдат разгласени пред м. март 2017 г., като се очаква участието на ИИИЗк в проекта да допринесе за ускоряване на работата в архива.

Създадените условия за осъществяването на всички тези дейности доказват, че Институтът за изследване на изкуствата поставя сред основните си цели опазването на културноисторическото наследство.

Докторантско училище

През 2016 г., в рамките на Докторантското училище към Центъра за обучение на БАН, бяха одобрени от НС специализирани докторантски курсове, предложени от учени от ИИИЗк. Тази инициативата е съобразена с препоръката за подобрене на условията за обучение в ИИИЗк, направена от Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства към Национална агенция за оценяване и акредитация. Одобрените 15 теми, предложени от 12 учени от ИИИЗк, бяха преработени според изискванията за качване на сайта на ЦО и изпратени за утвърждаване от Академичния съвет към Центъра за обучение на БАН.

Академично израстване

През годината бяха назначени четирима *главни асистенти*:

Деян Статулов в сектор *Екранни изкуства*

Илияна Овчарова в сектор *Изобразителни изкуства*

Полина Антонова и

Румяна Маргаритова в сектор *Музика*

Иван Ванев спечели конкурс за заемане на академичната длъжност *доцент* в сектор *Изобразителни изкуства*.

Доц. д-р Ангелина Петрова, доц. д-р Бисерка Пенкова и доц. д. изк. Елена Попова бяха приравнени в академична длъжност *професор* съответно от НМА *Проф. Панчо Владигеров*, НХА и ВТУ *Св. Св. Кирил и Методий* в Института за изследване на изкуствата.

За първи път през тази година в Института бяха назначени двама асистенти: Албена Тагарева в сектор *Театър* и Мария Колушева в сектор *Изобразителни изкуства*.

Институтът за изследване на изкуствата полага постоянни грижи за академичното израстване на учените, както и за оптимизирането на структурата на секторите и съотношението между главни асистенти, доценти и професори.

Награди

Десет учени и двама докторанти от Института са получили 11 академични и творчески награди:

Доц. д-р Александър Куюмджиев получи наградата *Питагор* в категорията *Научна книга* монографията му *Стенописите в главната църква на Рилския манастир*. Книгата е най-голямото и значимо проучване на стенописите от Рилския манастир, правено в българското изкуствознание досега. Фундаменталното научно изследване представя за първи път факти около строежа и изписването на главната църква в Рилския манастир, нови хипотези, свързани с манастирската история от по-ранните векове, а също така и коригира много грешки и неточности, направени при предишни проучвания, или придобили гражданственост митологеми на събития, свързани с изписването на църквата.

Проф. д. изк. Анелия Янева получи Специална награда за професионално представяне като изпълнители и хореографи на студенти под нейно ръководство от Международния младежки фестивал на изкуствата *Музите*

Проф. д-р Ангелина Петрова получи *Кристална лира* за постижения в музикалната критика, реализирани в публикации в сп. *Музикални хоризонти* през сезон 2015/2016 г.

Доц. д-р Йоана Спасова-Дикова получи една от най-големите в България награди за театър *Икар* на САБ за критически текст, за книгата си *Мелтомена зад желязната завеса*.

Проф. д. изк. Камелия Николова получи награда *Златен век* от Министерство на културата за голям принос към българската култура

Специална награда на СБК *Книга на годината 2016* за издание от авторски колектив беше присъдена на Розалия Бикс (посмъртно), Анелия Янева, Румяна Каракостова, Миглена Ценова-Нушева и Емилия Жунич за книгата им *Български музикален театър. Опера, балет, оперета, мюзикъл. 1890-2010. Том IV. Рецензии, отзиви, коментари*. С.: Гей-Либрис / Институт за изследване на изкуствата, 2015, 768 с. ISBN 978-954-300-149-1; ISBN 978-954-8594-54-7

Доц. д-р Миглена Ценова-Нушева получи грамота и медал от Съюза на народните читалища за цялостен принос в културния живот на столицата и страната

Доц. д-р Радостина Нейкова, Award of the audience in category Children film от 39-я фестивал Grenzland-Filmtage в Зелб, Германия

Доц. д-р Радостина Нейкова, Award for the Best children film на Международния фестивал за анимационно кино *Златен кукер*

Докторантът Иван Янакиев получи награда за дебют *Музикант на годината* на Българското национално радио

Докторантът Петър Керкелов беше отличен с престижна награда за композитори *Препоръчани творби / Recommended works* за композицията си *Времеви етюди*, която се нареди сред първите десет, които ще бъдат излъчвани от множество радиостанции със съдействието на Европейския съюз за радио и телевизия.

Няколко учени получиха номинации за награди:

Доц. д-р Андроника Мартонова, номинация за категория *Оперативна критика* в годишните награди на Българската филмова академия

Гл. ас. д-р Йосиф Аструков във фотографски конкурс *Ние, хората*, номинация за

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

участие във финалната изложба

Проф. д-р Надежда Михайлова, номинация за наградата на Българската филмова академия за книгата *Анимационните хибриди*.

Научният съвет на Института за изследване на изкуствата, на заседанието си, проведено на 28.10.2016 г. (протокол 9, т. 19), учреди Годишната награда *Съживено наследство / Animated Heritage* за принос в творческата интерпретация на традициите и ценностите от българското и световното културно наследство в съвременно произведение или произведения на изкуството. http://artstudies.bg/wp-content/uploads/Pravilnici-i-reshenia/AnimatedHeritage_Status.pdf. Наградата за 2016 г. беше присъдена на известния швейцарски режисьор Жорж Швицгебел на 12-я Световен фестивал на анимационния филм във Варна за творбата *Горски цар* по поемата на Гьоте.

Популяризаторска дейност

Учените от ИИИЗк развиват активна популяризаторска дейност чрез организиране и участия в тематични семинари, изнасяне на публични лекции, участие в представянето на печатни и електронни издания, медийни изяви и активна обществена дейност. Поради спецификата на професионалните им интереси и значението на тези интереси за националната култура представителите на Института са желани гости в електронните медии. През изминалата година шестнадесет учени и двама докторанти са участвали в радио и телевизионни предавания, представили са книги или филми, изнасяли са образователни лекции. За 2016 година членовете на Института са участвали в общо 97 публични прояви от този вид.

Членовете на ИИИЗк са част от дарителското движение в страната. С тяхно активно участие книги бяха предоставени на множество регионални и университетски библиотеки в страната, между които на библиотеката на Американския университет в Благоевград, библиотеката на НБУ, библиотеката на АМТИИ Пловдив, библиотеката на Варненския свободен университет и др.

През годината Институтът беше съорганизатор на две изложби:

Постерна изложба *140 години от рождението на арх. Пенчо Койчев*, съвместно с Висшето строително училище *Любен Каравелов* и Съюза на архитектите в България. Изложбата беше експонирана от 23.03. до 31.03.2016 г. в зала 1 на ЦДА, след което гостува в Пазарджик, Ботевград и Плевен.

Изложба *Многоликият романтик Харалампи Тачев (1975 – 1941)*, съвместно с Музея за история на София и Централния държавен архив, 18.05. – 02.10.2016 г. Куратори проф. д-р Милена Георгиева и доц. д-р Виолета Василчина.

През 2016 г. беше реализирана инициативата *Art Hour* на ИИИЗк, която е насочена към постоянното представяне както на дейността на Института така и изобщо на БАН в областта на културата и изкуствата, към атрактивно отразяване на значими събития от политическия и интелектуален живот на страната, организиране на атрактивни културни събития, с провеждането на които Големият салон на БАН

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

постепенно да бъде превърнат в място за активни срещи на академичните кръгове и широката публика с българското изкуство.

Като част от *Art Hour* Институтът реализира представяне на изданието *Музикалнофолклорните диалекти на Елена Стоин в звук*, в което участваха и етномузиколози от ИЕФЕМ. Самото издание е посветено на 100-годишнината от рождението на изтъкнатата българска фолклористка Елена Стоин.

Това беше първото от поредица запланувани събития в рамките на инициативата на Института за изследване на изкуствата *Art Hour*.

След него беше организирано представянето на монографията *Стенописите в главната църква на Рилския манастир* на доц. д-р Александър Кулумджиев, в което участва и вокална формация *Аноним*.

От музикалния сегмент на *Art Hour* значимо място заема и клавирният концерт на Марио Ангелов с творби на Й. С. Бах. Марио Ангелов е възпитаник на НМА Проф. Панчо Владигеров, от класа на проф. Мара Петкова. Той е активен изпълнител с множество записи в най-различни формати, а репертоарът му обхваща произведения от барока до музика на XX век.

В рамките на същата инициатива беше представен документалният филм за Балканските войни *Приказки от Балканите на режисьора Михаил Мелтев*. Филмът е пътешествие в миналото, разказ за Балканските войни от 1912-1913 г., пресъздадени в неизвестни кадри, картини и снимки, в спомените на свидетели и потомци, в коментарите на български, гръцки и турски историци. Кинотворбата е хроника на зараждането, възхода и краха на българския национален идеал. История без патос и победни маршове, без митове и носталгия, без жажда за мъст; войната като болка, оставила дълбоки следи в националния ни характер и в балканската съдба. Филмът е носител на Наградата на Българската национална филмотека, 2015 г. След прожекцията беше организирана и проведена среща дискусия с режисьора и творческия екип на филма. Водещ на срещата беше проф. д-р Надежда Михайлова.

Беше организирано представянето и на документалния филм *Блян за щастие* (режисьор Станислав Дончев, сценаристи Теодора Дончева и Елица Гоцева), посветен на 100-годишнината от гибелта на Димчо Дебелянов. След прожекцията беше проведена среща с екипа на филма с водещ проф. д-р Надежда Михайлова.

Задълбоченото внимание, което ИИИЗк отделя на най-младите членове на обществото намери отражение и в инициативата *Art Hour* в провеждането на *Анимационна работилница за деца* съвместно с творческо ателие *Българските художници за децата*, посветено на теми от творчеството на художничката Бинка Вазова. В него децата можеха да си измислят истории с героите от рисунките на художничката, а след това да изработят от хартиени изрезки типажите и да изучат характера на движението на всеки герой, като го поставят в пространство и време в кадъра. Така те се запознават със спецификата на анимираното движение, работата с камера, монтаж, звук и музика и др. Водещ на анимационната работилница беше доц. д-р Радостина Нейкова.

В рамките на инициативата *Art Hour* се проведе тематичен концерт *Танцуваме българска естрада*, от студенти по класическа и съвременна хореография от ЮЗУ, Благоевград по хореография на проф. д. изк. Анелия Янева.

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

В програмата на инициативата бяха включени и класически вокални изпълнения на мецосопраното Елена Иванова и тенора от Австрия Рудолф Водичка, акомпанирани от пианиста Божидар Пенев с творби от В. А. Моцарт, Джузепе Верди, Жорж Бизе, Жул Масне, Гаетано Доницети, Панчо Владигеров.

Тържествено честване с концерт *120 г. от рождението на акад. Петко Груев Стайнов*. Честването включваше: юбилейна научна сесия, прожекция на документален филм *120 години Петко Стайнов* (сценарист проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова, режисьор Людмил Колев, оператор Михаил Георгиев, продуцент *Едита Груп* ООД – Анелия Дошева). Фондация *Петко Груев Стайнов* представи електронния архив на композитора на <http://arc.staynov.net>.

Особено място в програмата на инициативите през 2016 г. зае тържествената вечер, посветена на 150 години от рождението на политика Андрей Ляпчев. Личността и името на видния политик и Министър-председател на три правителства на България в периода (1926 –1931 г.) е дълбоко свързано както с Българската академия на науките, така и специално с Института за изследване на изкуствата. Видният политик завещава цялото си имущество на Българската академия на науките и в къщата му на ул. *Кракра* от 1948 година се помещава Институтът за изобразителни изкуства, а днес е административна сграда на ИИИЗк. Ролята на Ляпчев в българската политика беше представена от доц. д-р Румяна Първанова. За връзката на Ляпчев с Българската академия на науките разказа доц. д-р Емануел Мутафов.

В началото на декември 2016 г. Институтът за изследване на изкуствата и ЮЗУ *Неофит Рилски* представиха спектакъла *Танцова Коледа* с участието на студенти от специалност *Съвременна хореография* под ръководството на проф. д. изк. Анелия Янева, танцов клуб *Абракс*, *Danse machine*, ученици от Национално училище за танцово изкуство и деца от балетна школа *Машиа Илиева*.

Институтът за изследване на изкуствата и Софийската опера и балет организираха *Юбилейно честване* в памет на Гена Димитрова по повод 75-годишнината от рождението на световната оперна прима със специалното участие на именити оперни солисти и нейни ученици. Като част от това честване беше прожектиран новия документален филм *Обич за Гена* (автор Димитър Сотиров, оператор и продуцент Милена Стойкова), отличен с първа награда на тазгодишния VI Международен фестивал на музикалния филм *Николай Гяуров*, Велинград, и със специалната награда на международното жури и организаторите на XI МФФ *Балфест*, Пловдив, за принос в опазване на културното наследство. Във фоайето на БАН беше представена фотоизложба и експонирани предмети от личния архив на легендарното драматично сопрано. Водещ на събитието беше проф. д-р Румяна Каракостова.

Превръщане на ИИИЗк в привлекателно място за работа и комуникации в науките за изкуствата

През 2016 г., ръководството на ИИИЗк осигури изпълнението на съществени ремонтни дейности в сградите на Института. Освен неотложните ремонти бяха направени и подобрения в материалната база, като бяха създадени подходящи пространства, превръщащи Института в привлекателно място за делови и артистични комуникации.

Заедно с ремонтите за ИИИЗк бяха закупени ново оборудване, техника и мебелировка, които подобряват условията за работа на екипа на Института. Бяха

Научноизследователска, учебна и финансова дейност за 2016 г.

вложени собствени средства за закупуване на нова техника, периферия, мебели и др.

Институтът за изследване на изкуствата е най-значимата научна структура, занимаваща се с проблемите на изкуството и културата в страната. Все по-разширяващият се обхват на дейността му, заедно със значителното присъствие на негови кадри в обществения културен живот утвърждават неговото уникално място както в системата на Българската академия на науките, така и в културния живот на страната. Устойчивото планиране бъдещите дейности и поддържането на научните традиции на Института защитават вече постигнатите успехи и са база за бъдещо развитие на научните направления. Опазването и осмислянето на културно-историческото наследство продължават да са основно направление на дейността, грижата за подготовката на младите научни кадри и поддържането на научните традиции и дългогодишните тематични изследвания са гаранция за продължаване на успешната дейност на учените от ИИИЗк.